

Uitvoeringsprogramma
Landschapsontwikkelingsplan
Aalten

Jaarverslag
2020

Stichting Samenwerkend Actief Aaltens Platteland

Correspondentieadres:

Stichting SAAP
Welinkweg 8A
7122 PL Aalten
E: info@stichtingsaap.nl
I: www.stichtingsaap.nl

Vormgeving
en realisatie:
Gerard te Hennepe

Stichting Samenwerkend Actief Aaltens Platteland

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Inleiding	7
Akkerrandenproject gemeente Aalten	9
Drone met warmtecamera Wildbeheereenheid Aalten	15
Inpassing kuilvoerplaatsen in de gemeente Aalten 2020-2021	19
Beplanting vestingspark Sint Bernardus	21
Botanische bollen buurtschap Heurne	23
Uit het Uitvoeringsprogramma Landschapsontwikkelingsplan Aalten 2016 Help de vogels de stal in	27
Landschapsversterking in de gemeente Aalten 2020-2021	33
Tot slot	35

Voorwoord

Geachte college,

Voor u ligt het Jaarverslag Uitvoeringsprogramma Landschapsontwikkelingsplan 2020 van Stichting SAAP. Een jaarverslag van een 'bijzonder jaar', waarin door de beperkende corona-maatregelen een aantal projecten geen doorgang kon vinden.

Vijf van de negen projecten van het Uitvoeringsprogramma Landschapsontwikkelingsplan 2020 zijn wel uitgevoerd.

Deze vijf projecten dragen ieder op hun eigen manier bij aan de plattelandsontwikkeling, aan de biotoopverbetering voor insecten en vogels en maakt ons platteland interessant voor onze eigen inwoners en toeristen. Tevens kan het anderen stimuleren een project uit te werken en uit te voeren om zo een bijdrage te leveren aan het Landschapsontwikkelingsplan.

De vier niet uitgevoerde projecten, konden geen doorgang vinden vanwege het niet bij elkaar mogen komen van groepen mensen.

De projecten 'Boer Burger Brunch' en 'Scholen bezoeken de boerderij' van LTO en ook de projecten 'opleiden van twee IVN natuur gidsen' en 'Het organiseren van een Beleefweekend met Gasten van het Landschap' van IVN, zullen wanneer het weer kan en mag worden uitgevoerd.

Een aantal van deze projecten doet jaarlijks een verzoek voor een bijdrage uit het Uitvoeringsprogramma Landschapsontwikkelingsplan. Doordat deze nu een jaar doorschuiven gaf dit wat extra ruimte in het Uitvoeringsprogramma Landschapsontwikkelingsplan 2021.

Door de beperkende maatregelen kon er niet fysiek vergaderd worden met het algemeen bestuur van Stichting SAAP en is er ook geen afsluitende fietstocht georganiseerd. De communicatie en de goedkeuring van het Uitvoeringsprogramma ging allemaal via de 'digitale snelweg'.

Via de huis-aan-huis bladen is er een aantal keren artikelen gepubliceerd over het Uitvoeringsprogramma Landschapsontwikkelingsplan. Ook op de website www.stichtingsaap.nl en via de berichten op de facebookpagina geven we nog meer bekendheid aan de mogelijkheid om projecten in te dienen voor het Uitvoeringsprogramma Landschapsonwikkelingsplan Aalten.

We gaan er vanuit, dat dit jaarverslag een goed beeld geeft van wat er in 2020 is gerealiseerd mede door middel van het Uitvoeringsprogramma Landschapsontwikkelingsplan.

We hopen dat u het met genoeg zult doornemen en net als Stichting SAAP tevreden kunt zijn over hetgeen er is gerealiseerd.

Zoals gezegd, 2020 was een 'bijzonder jaar'.

Hoe mooi is het dan om te zien dat de natuur, met alles wat daar in groeit en bloeit, ongestoord zijn gang gaat en zich niet van de wijs laat brengen door corona of wat dan ook.

In het ooievaarsnest bij de gracht in Bredevoort, dat geplaatst is met een bijdrage uit het Uitvoeringsprogramma 2015, zijn dit jaar de eerste jonge ooievaars geboren. Uiteindelijk toch een succes.

Veel inwoners kozen er voor om meer te gaan fietsen en wandelen, dan als dat ze voorheen deden en hebben volop kunnen genieten van onze prachtige natuur en het kleurrijke buitengebied.

Gerard te Hennepe,
voorzitter

Inleiding

Voor het Uitvoeringsprogramma Landschapsontwikkelingsplan 2020 is in totaal voor € 20.000,- aan projecten ingediend.

De in dit verslag opgenomen projecten zijn in het voortraject door het algemeen bestuur van Stichting SAAP en vervolgens door het college van de gemeente Aalten goedgekeurd. Na toekenning van de vergoeding konden deze projecten worden uitgevoerd. In dit verslag een overzicht van de vijf projecten uit het Uitvoeringsprogramma Landschapsontwikkelingsplan 2020 van de gemeente Aalten die zijn uitgevoerd.

Projecttitel	Financiële omvang
Werkgroep Akkerranden	7.000
WBE Aalten drone camera	5.000
PAN beplanting rond kuilvoerplaatsen	2.500
Bredevoorts Belang Vestingspark St. Bernardus	1.250
Heurns Belang voor het planten van botanische bollen	610
TOTAAL	16.360

De overige vier projecten worden uitgevoerd wanneer het weer kan en mag en zullen in een volgend jaarverslag worden opgenomen. Het gaat hierbij om onderstaande projecten

Projecttitel	Financiële omvang
LTO Boer Burger Bruch	1.000
LTO scholen bezoeken een boerderij project	1.250
Bijdrage voor het opleiden van twee IVN natuurgidsen	390
IVN voor organisatie van een Beleefweekend met Gasten van het Landschap	1.000
TOTAAL	3.640

De Vogelwerkgroep Zuidoost-Achterhoek heeft ook het project ‘Hep de vogels de stal in’ uit het Uitvoeringsprogramma Landschapsontwikkelingsplan 2016 verantwoord.

Verslag Akkerranden project 2020

Na 2 droge jaren, die zeker niet goed zijn voor de landbouw, maar ook niet voor de akkerranden, tenzij er gesproeid werd, worden de activiteiten weer opgestart op 13 februari met een informatieavond bij het Romienendal ,

dat met een kleine 100 mensen zeer goed bezocht werd

Hier werden wat mogelijkheden genoemd om iets te doen aan de explosieve groei in de akkerranden van vooral de Melganzevoet.

Mede door de droogte liet de groei en bloei van het bloemenmengsel in 2019 te wensen over, maar de Mel tierde welig, en hoewel voor de natuurbijdrage niet slecht , willen we bloeiende bloemen zien voor het mooi, maar vooral ook voor de bijen, insecten en vogels.

Ondanks dat sommige deelnemers om deze reden niet meer inzaaiden, was er toch ook op deze bijeenkomst weer een stijgende belangstelling, en nieuw deelnemers die op zich aanmelden en intekenden voor zaadbestelling.

Dat aantal zal rond de 150/160 deelnemers zijn die samen zo'n 15 ha inzaaien met grote, maar ook met veel kleine perceeltjes.

De deelname per buurtschap varieert van 15 tot 40 deelnemers.

Buurtschap Dinxperlo/De Heurne,

Door het corona gebeuren vielen veel activiteiten uit

zoals de vergaderingen voor de organisatie en de opening van het bloei en fietsseizoen.

Dit ging wel door op kleine schaal met de werkgroep en enkele genodigden van de VV en de gemeente en met wethouder Kok.

Op deze bijeenkomst werd de wethouder een bloekaart van een meerjarig bijen-Floramengsel aangeboden, met de uitdaging om zich in deze bloemen te verdiepen om er nog meer kennis van te krijgen.

Want dit is een mengsel met inlandse bloemen, heel belangrijk voor de natuur.

Deze bijeenkomst bij Keuper 't Vorster werd vervolgd met een fietstocht langs een 10-tal prachtig bloeiende akkerranden.

Daarmee is 2020 toch voor verschillende percelen succesvol verlopen, dus goed voor vogels insecten vlinders en wilde bijen.

Dat de bloei hier al heel goed was, heeft vooral te maken met de wat zwaardere grondsoort , en daardoor toch wat minder verdroging.

In Dinxperlo/De Heurne ongeveer 40 deelnemers inzaai 2,5 ha.

Maar ook door beregenen en het meerjarenmengsel op meerdere percelen. Vooral ook het bijzondere van Groentekweker Smits was opvallend.

In Dinxperlo/De Heurne werd door de IVN een route langs de akkerranden gefietst met zo'n 15 deelnemers

Als werkgroep moesten we ook alles op afstand regelen, zoals overal in het land, maar de natuur ging zijn gang. Alles werd ingezaaid en het meeste groeide gewoon.

Het proefproject; 2000 m² meerjarenmengsel met hoofdzakelijk inlandse bloemen, op drie percelen dat is gezaaid in september 2019, bloeide in 2020 geweldig mooi, nu maar afwachten hoeveel jaar we er profijt van hebben.

Moet eigenlijk 3 jaar bloeien dan is het niet duurder wat zaad betreft en minder bewerkingen voor de eigenaar.

Als het drie bloeijaren voldoet dan zijn de kosten gelijk, maar het werk is veel minder en tot nu toe bijna geen Melganzevoet.

Alleen begint er al wel redelijk gras tussen te groeien.

Buurtschap Haart

In 2020 is er op de Haart/Heurne weer volop deelgenomen met het zaaien van met name bloemenmengsel. Elk jaar stijgt het deelnemersaantal.

Ongeveer 40 deelnemers hebben van 100 m² tot 3000 m² gebruik gemaakt van het beschikbare zaad. Gezamenlijk goed voor ca. 32.000 m².

Door de droogte was er op de gangbare stukken veel concurrentie van de Melganzevoet. De verse stukken op oud grasland en schone grond deden het beter. Ook de besproeide percelen vielen op. Een enkele van de oude stukken deden het in juni al goed.

Sommige randen begonnen pas in september en oktober te bloeien. Maar een aantal stukken is ook tegengevallen.

Van wege de Corona en weinig aanbod aan mooie velden op dat moment is de jaarlijkse fietstocht in september niet doorgegaan. Dit willen we dit jaar wel weer oppakken. Enkele deelnemers hebben nu geëxperimenteerd met een meerjarig mengsel, zodat er in het voorjaar ook meer dekking is. De resultaten is nog afwachten. Ondanks de wisselende opkomst zien we overal wel meer vogels, insecten en wild. Dus is het wel succesvol.

Akkerranden project IJzerlo 2020

Akkerranden

Aan het project “bloeiende akkerranden” hebben in 2020 in IJzerlo en omgeving weer veel grondeigenaren meegedaan.

Op zaterdag 18 april hebben vrijwilligers van de werkgroep Landschap & Recreatie van “Ons Aller Belang IJzerlo” de hele dag bij diverse deelnemers gefreesd en gezaaid.

Er werd in totaal 31.195 m² ingezaaid op 52 verschillende percelen.

Tijdens het zaaien was het al extreem droog op de zandgrond in IJzerlo. Toch zijn nog een groot aantal percelen tot bloei gekomen.

En doordat er veel verschillende soorten zaden werden gebruikt, hebben de akkers - en bloemenranden gebloeid van eind juni tot begin november

Wergroep Landschap&Recreatie
van Ons Aller Belang IJzerlo

Barlo/Klooster/Bredevoort

Vanwege de Corona-maatregelen zijn we beperkt in staat geweest om goed te kunnen monitoren hoe het in 2020 is gegaan met de akkerranden. Voor zover het wel gebeurd is waren de resultaten in lijn met het voorgaande jaar.

De droogte heeft er wederom wel voor gezorgd dat op sommige perceeltjes het eenjarige bloemenmengsel niet goed tot z'n recht kwam.

In ons werkgebied “Het Klooster”/Bredevoort/Barlo/Dale is het enthousiasme nogal wisselend.

Nog steeds lijkt er een misverstand te bestaan over de schade die een akkerrand volgens sommigen zou kunnen aanrichten in een mais-, aardappel-, bieten- of raaigrasveld.

Misschien zou het nuttig zijn om vanuit de gemeente in samenwerking met een agrarische werkgroep hier nog eens wat meer aandacht aan te besteden.

Vanuit buurtschap Barlo zijn de berichten een stuk positiever. Flinke hoeveelheden grond worden daar ingezaaid met akkerranden en patrijzenmengsels.

Er zijn steeds meer particuliere landeigenaren die deelnemen en het belang van biodiversiteit serieus nemen en dat is een hoopgevende ontwikkeling.

Dit nieuwe seizoen hebben we de deelnemers een extra keuze gegeven.

Men kan ook kiezen voor een meerjarig bloemenmengsel. (Zie de foto hiernaast). Dit heeft het voordeel dat er later ingezaaid kan worden namelijk in augustus/september. Dit mengsel heeft minder te lijden van de droogte in de zomermaanden. De bloei is dan wel pas het jaar daarop. Nog een voordeel is dat er minder onkruiddruk ontstaat. En het zaaisel blijft in de winter en het vroege voorjaar op het land staan zodat er in die periode betere overlevingskansen voor de insecten zijn. Dit heeft ook weer een positief gevolg voor onder andere de vogelstand.

Een gedachte die al een tijdje bij mij speelt is dat het wellicht een idee is om ook bij de Slingeplas stukken in te zaaien met bloemenmengsels. Recreatie gecombineerd met prachtige akkerranden en kruidenrijke grasvelden. Wat is er nu nog mooier dan madeliefjes, klaver, boterbloemen etc. in een grasveld? Juist op deze recreatieve plekken hoort het gezonde biodiverse landschap.

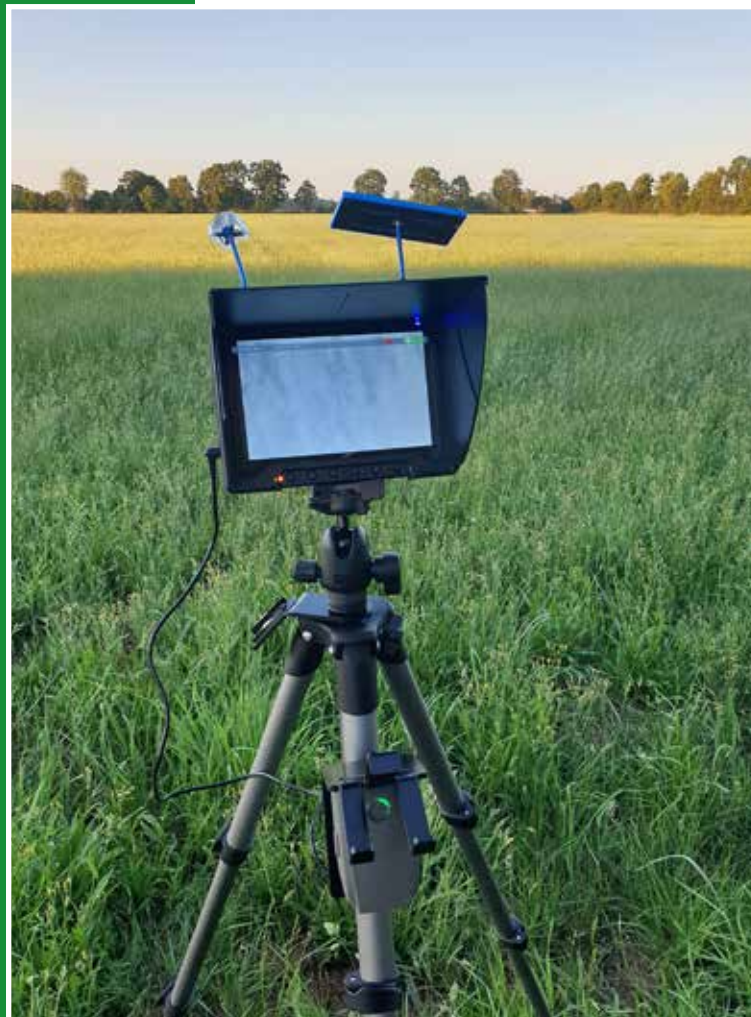
Inge Teunissen / Herman Renderink

Drone met warmtecamera Wildbeereenheid Aalten 2020

Om te voorkomen dat in het wild levende dieren tijdens het gras maaien door agrariërs een gruwelijke pijnlijke dood ondergaan heeft de reeëncommissie van de WBE Aalten in 2019 een drone project opgestart.

Met de huidige technieken is het mogelijk om met een drone met daar aan hangend een warmtecamera reekalveren en eventueel weidevogelnesten en hazen in het lange gras op te sporen. Reekalfjes blijven de eerste 10 dagen van hun leven altijd op de plek liggen daar waar de geit hun neergelegd heeft. Dus ook als er maaimachine nadert. Daarom wordt er met een ploeg van 3 personen 's ochtend vroeg de dag van maaien naar de dieren gezocht.

Aanschaf drone met warmtecamera Wildbeheereenheid Aalten 2020.

Kosten Drone en Camera:

- DroneExpert.nl
Boson 320 met alle toebehoren. € 7801,-
- I-Pad mini 4 € 339,-
- Opbergkoffer en oplaadstation € 374,-
- KPN prepaid Sim card € 10,-
- Opleiding 5 drone piloten; Drone Classs A1/A2 en A3 opleiding € 726,-

Totaal: € 9250,-

Ontvangen:

- Subsidie SAAP € 5000,-
- Staatsbosbeheer € 339,-
- Eigen bijdrage wbe Aalten € 3911,-

Totaal: € 9250,-

Aangezien de aanschaf van zo'n drone zeer prijzig is hebben we een aanvraag voor een financiële bijdrage gedaan bij het SAAP.

Het was dan ook een geweldig bericht dat het SAAP ons financieel wilden steunen met een bedrag van maar liefs 5000,- euro.

We hebben de drone sinds juni 2020 in ons bezit, en konden, al was het al laat in het seizoen toch enkele vluchten doen. Met als resultaat dat we in 2020 toch al 11 reekalveren en veel hazen van een afschuwelijke dood konden redden.

We hebben een ploeg van 10 personen, daarvan hebben 5 personen een opleiding tot piloot genoten. Dit is verplicht sinds 1-1-2021.

Het contact verloopt via de Jachthouders die op hun beurt contact hebben met de boeren en loonwerkers over het tijdstip van maaien.

We hadden gehoopt dat we de 'eerste vlucht' gezamenlijk met Saap en andere betrokkenen konden uitvoeren, maar helaas, covid-19 gooide roet in ons eten.

Voorzitter reeëncommissie en faunacoördinator wbe Aalten
Jeffrey Bauhuis

Inpassing kuilvoerplaatsen in de gemeente Aalten 2020-2021

In 2019 is er door de CV PAN een aanvraag gedaan om het inpassen van kuilvoerplaatsen d.m.v. aanbrengen beplanting, te stimuleren en uit te voeren. In 2019 was het plantseizoen te ver gevorderd om daadwerkelijk beplanting aan te brengen. In het seizoen 2020-2021 is er een start gemaakt. Echter door corona en de beperkingen die dit met zich meebracht, is niet het werk uitgevoerd dat gepland was. Voor meerdere projecten is er een voorbereiding gedaan. Voor 1 project is het tot uitvoering gekomen.

Financiële verantwoording

Voor dit project is uitgegaan van een eigen bijdrage van de deelnemer van 50%. Een aanvraag vanuit de SAAP is gedaan voor € 5000,-. De helft hiervan is gehonoreerd: € 2500,-. Hiervan is in april 2021 € 500,- van benut.

Het verzoek is om de overige € 2000,- in het seizoen 2021-2022 te mogen benutten. Zoals aangegeven zijn er voor een aantal projecten reeds voorbereidingen gedaan.

Deze zouden in het a.s. plantseizoen een vervolg kunnen krijgen.

kuilvoerplaats voor uitvoering

kuilvoerplaats na uitvoering

Hoveniersbedrijf ontwerp aanleg onderhoud
Johan Oonk

Factuur
Factuurnummer 202273
Debiteurnummer 171
Factuurdatum 18-3-2020
Leverdatum 18-3-2020

Vereniging Bredevoorts Belang
Markt 8
7126 AZ Bredevoort

Art.nr.	Omschrijving	Aantal	Eenheid	Prijs/stuk	Totaal
Bloembollen geplant november 2019 :					
1500	Hyacinthoides non-scripta 8+				
750	Tulipa sylvestris 6+				
1500	Narcissus lobularis 6-7				
1250	Crocus tommasianus 5+				
44	Bloembollen totaal				
3	Uren totaal	1,00	st.	872,00	872,00
		1,00	u	242,00	242,00

Btw-specificatie
Btw-tarief 21,00 %
9,00 %

Bedrag excl. btw 200,00
800,00

Btw 42,00
72,00

Excl. btw 1.000,00
Btw 114,00

Totaalbedrag EUR 1.114,00

Vervaldatum 17-4-2020
Factuurnummer 202273
Vermeld het factuurnummer bij uw betaling

Bank Rabobank Groep
IBAN NL76 RABO 0380 2251 07
Rekeninghouder Johan Oonk Hoveniersbedrijf

Adres Johan Oonk Hoveniersbedrijf
Guttersdijk 1
7121LA Aalten

Telefoon 0543-451684
E-mail/website info@oonkhoveniers.nl

KvK-nummer 09080307
Btw-nummer NL001386634B96

Beplanting vestingspark Sint Bernardus

In overleg met het hoveniersbedrijf Johan Oonk is gestart met het invullen van de wensen voor een aanvullende en geschikte aanplant van het vestingspark. De keuze is op de aanvulling van Stintse bloembollen voor verwildering gevallen. Hiervoor is ook gebruik gemaakt van de gids van de tuin professionals Lageschaar.

De totale aankoop en soortennamen staat op de bijgevoegde factuur van hoveniersbedrijf Johan Oonk te Aalten.

Stinse bloembollen en beplanting	€ 1.114,00
Diversen	€ 136,00

Totaal	€ 1.250,00

De samenwerking met zowel het hoveniersbedrijf Oonk en Lageschaar heeft het bestuur van de Vereniging Bredevoorts Belang als bijzonder prettig ervaren. Tevens is een woord van dank aan de gemeente Aalten, die met een bijdrage uit het Uitvoeringsprogramma Landschapsontwikkelingsplan, dit financieel mogelijk heeft gemaakt.

E.J. Grijssen
Penningmeester Vereniging Bredevoorts Belang.

Leden van het Heurn's Belang..

Nu de tweede coronagolf een feit is, zitten we met z'n allen weer in een soort lockdown. Veel dingen kunnen en mogen nu even niet, dit om erger te voorkomen. Leuk is uiteraard wat anders, maar we moeten het er maar mee doen. Wij als bestuur van het Heurn's Belang hebben zitten denken wat kunnen wij onze leden nog bieden in deze toch wat rare tijd. Na wat nadenken zijn we uit gekomen bij bloembollen. Nu hoor ik jullie al denken bloembollen? Hebben wij dit al eens niet gedaan in een ver verleden? Dat klopt helemaal, maar nu hebben we gekozen voor botanische bollen. Dat houdt in dat deze bollen verwilderen en vermeerderen en ze zijn in het voorjaar in tegenstelling tot de gewone bollen een belangrijke voedselbron voor de wilde bijen en vlinders. Via het SAAP(Samenwerken Actief Aaltens Platteland) is hiervoor geld beschikbaar gekomen om de bollen aan te schaffen. Deze gratis bollen worden door het bestuur bezorgd bij alle leden van het Heurn's Belang. Mocht U onverhoopt niet de mogelijkheid hebben om de bollen bij Uzelf in de tuin te poten, geef ze dan weg aan familie, burens of vrienden zodat ze niet verloren gaan. Het zijn een drietal verschillende bollen, een plantbeschrijving is bijgevoegd, hierin staat ook om welke soort bollen het gaat.

Ander nieuws:

De **jaarvergadering** van 27 november a.s. gaat om de wel bekende reden niet door. Deze is verplaatst naar 26 februari 2021.

Ook willen we u verzoeken het **ledengeld** van NL19RABO 02296193 t.n.v. Stichting SAAP, rekening nr.

Ondanks
nieuw

SAAP

Stichting Samenwerkend Actief Aaltens Platteland

Botanische bollen buurtschap Heurne, Aalten.

Uitvoeringsverslag:

Om de buurtschap Heurne te Aalten wat extra aan te kleden en mede om de insecten te ondersteunen is er een projectaanvraag in 2020 ingediend bij het SAAP om de aanplant van botanische bollen te ondersteunen. Dit project is goedgekeurd en er is een ondersteuning toegezegd van € 610.

In de herfst, oktober/november is er uitvoering aan het project gegeven. De botanische bollen zijn besteld bij hovenier Bert Kämink en daarna verdeeld door de bestuursleden onder de leden van het Heurn's Belang (zie bijlage). De leden hebben zelf de aanplant verzorgd op door hen uitgekozen geschikte plekken.

Op dit moment, voorjaar 2021, is, als je er op let, het resultaat van de inspanning te zien, lichtpuntjes in deze toch wat donkere tijd! (zie foto). Omdat het botanische bollen zijn hopen we dat de aanplant zich de komende jaren verder natuurlijk zal ontwikkelen op de geschikte plaatsen en de buurt en de bijen er steeds meer van mogen genieten.

Het gebaar werd door de leden van het Heurn's Belang zeer gewaardeerd en we willen Het SAAP dan ook nogmaals bedanken voor de ondersteuning.

Vogelwerkgroep Zuidoost-Achterhoek
t.a.v. de Penningmeester
p/a Klaasbos 23
7131 SZ Lichtenvoorde

Aalten 15-2-2019

Declaratie

Voor u verzorgd het project: 'vogels in de stal'. Een project dat gefinancierd is door stichting SAAP Aalten. Tot de werkzaamheden behoren de aanvraag, coördinatie, uitvoering en inhoudelijke- en financiële verantwoording van het project.

€ 1.500,-

Beteld 18/2 2019

Wij verzoeken u bovenstaande bedrag over te maken op rekeningnummer:

NL42 RABO 0336 1282 58

18/2 2019: tel. P. Leemreise:

10 30 kisten opgehangen in de loopstallen bij
Jan Bongers aan de Zilverbekendijk.

= betreft project voor inventarisatie van als
proef welke soorten er goed broeden in een
loopstal.

Pim Leemreise
Aladnaweg 18
7122RR Aalten
p.leemreise@caiway.nl

06

SAAP

Stichting Samenwerkend Actief Aaltens Platteland

Help de vogels in de stal

Uit het Uitvoeringsprogramma Landschapsontwikkelingsplan 2016

Inleiding

Verschillende vogels zijn voor het nestelen sterk gebonden aan menselijke bebouwing en een aantal vogelsoorten zijn historisch beschouwd sterk verbonden aan boeren erven, zoals kerkuilen, steenuilen, huiszwaluwen, boerenzwaluwen, witte kwikstaarten en huis- en ringmussen. Niet alleen het agrarisch grondgebruik heeft zich sterk ontwikkeld van bloemrijke hooilanden tot soortenarme raaigraslanden, ook de agrarische erven hebben zich blijvend ontwikkeld in de afgelopen tientallen jaren. Er zijn kuilvoerplaten gekomen, ligboxenstallen gebouwd en men heeft afscheid genomen van de traditionele boerderij met voorhuis en achterdeel met een houten kippenhok. Erven zijn grootschaliger geworden met een groter oppervlakteverharding en de gebouwen binnen de melkveehouderij zijn groter en meer open geworden. Deze ontwikkeling heeft geleid tot een veranderend gebruik van de bebouwing op agrarische erven door vogels en andere dieren, zoals vleermuizen. Vogeltellingen laten zien dat sommige vogelsoorten profiteren, maar dat er ook vogelsoorten zijn die niet profiteren van deze trend en afnemen. Grote, open ligboxenstallen zijn doorgaans minder rijk aan nestelende vogels. De leden van de Vogelwerkgroep Zuidoost-Achterhoek, vroegen zich af, of dergelijke grote, open stallen, weer benut worden door vogels als er kunstnesten aangeboden worden. Hieronder volgt de verslaglegging van de bevindingen van een veldexperiment. Dit is een samenvatting van de resultaten, geschikt om opgenomen te worden in het jaarverslag van Stichting SAAP. Een uitgebreid verslag wordt opgenomen in het jaarverslag van de Vogelwerkgroep Zuidoost-Achterhoek.

Afbeelding van de stal welke gebruikt is voor het onderzoek.

Aanzicht van de binnenzijde van de stal

Voorbeeld van de geplaatste huismussenkasten

Voorbeeld van een huiszwaluwnest met en zonder dakje

Doelstelling

Het veldexperiment is uitgevoerd om antwoord te kunnen geven op de volgende onderzoeksvraag: -kunnen grote, open ligboxenstallen, een geschikte nestplaats vormen voor steenuil, huismus, huiszwaluw en boerenzwaluw en een verblijfplaats vormen voor gebouwbewonende vleermuizen, wanneer een nest- of verblijfplaats wordt aangeboden in de vorm van een nestkast of kunstnest?

Methode

Om antwoord te kunnen geven op de gestelde onderzoeksvraag, zijn in een nieuwe, grote, open melkveestal aan de Zilverbekendijk in Aalten kunstnesten voor vogels en een verblijfplaats voor vleermuizen opgehangen. Zowel aan de buitenzijde, als aan de binnenzijde van de stal.

De kasten zijn op 28 april 2018 geplaatst en op 18 mei 2021 gecontroleerd. De kasten hebben dus kunnen functioneren als nestplaats in 2019, 2020 en 2021. Deze periode is voldoende lang om de vogels en vleermuizen in staat te stellen, de nest- en verblijfplaats te kunnen ontdekken. De kasten zijn geplaatst met behulp van een ladder of rolsteiger.

De volgende voorzieningen zijn geplaatst:

- Huiszwaluwnest met achter- en bovenzijde dicht (4 x dubbele nesten)
- Huiszwaluw, half af gebouwd nest (2 stuks)
- Boerenzwaluwnest zonder dakje (6 stuks)
- Boerenzwaluw met dakje (6 stuks)
- Steenuilenkast (2 stuks; in twee verschillende gebouwen)
- Huismussenkast (2 x 3 stuks)

Resultaten

De volgende broedvogels zijn vastgesteld in de stal; houtduif, holenduif, huismus, kauw en huismus. Ook is een rustende steenuil in de steenuilenkast vastgesteld.

Huismus

Er zijn nestelende huismussen vastgesteld in 1 van 6 kasten. Ook zijn bezette nesten van huismussen vastgesteld in 6 huiszwaluwnesten. Verder zijn twee nesten vastgesteld buiten de kasten; één tussen het dak en een geplaatste nestkom voor huiszwaluwen en één tussen gording en damwand. Het nest in de nestkast en het nest tussen de gording en de damwand bevond zich aan de binnenzijde, de overige nesten, zaten aan de buitenzijde van de stal.

Boerenzwaluw

De boerenzwaluwnesten zijn niet gebruikt door boerenzwaluwen. In één nestkom van de boerenzwaluw, is een nestelende houtduif vastgesteld.

Huiszwaluw

Huiszwaluwen hebben de kunstnesten niet in gebruik genomen

Steenuilen

De steenuilenkast in de nieuwe stal werd benut als nestplaats door een paartje holenduiven. In dezelfde kast verbleef een steenuil (mannetje, ongeringd). De geplaatste kast in de werktuigenberging, was ook niet bezet als nestplaats. Deze kast is vermoedelijk toegankelijk voor steenmarters. Er werd een gepredeerde holenduif (oud) aangetroffen.

Impressie van het plaatsen van de voorzieningen.

Stichting Samenwerkend Actief Aaltens Platteland

*Jonge huismussen
in een nestkast.*

*Huiszwaluw-
nesten en een zelf
gemaakt nest van
(3) huismussen-
paartjes.*

Overige waarnemingen

Verspreid in de stal, zijn zelfgemaakt nesten van holenduiven, houtduiven en kauw aangetroffen. De houtduiven nestelden op de gording, kunstnest van boerenzwaluw of kabelgoten, de holenduiven en de kauw in nauwe ruimtes, meest tussen damwand en gording. In totaal werden vier nesten van houtduiven en drie nesten van holenduiven aangetroffen die zelfstandig de stal in gebruik hadden genomen als nestplaats.

Vleermuizen

De vleermuiskasten worden niet benut door vleermuizen

Conclusie

Grote open stallen, vormen een ongeschikte nestplaats voor boerenzwaluwen. De nieuwvestiging van huiszwaluwen door middel van het ophangen van kunstnesten, kan niet gestimuleerd worden door het plaatsen van kunstnesten. Steenuilen die zelfstandig een nestplaats benutten, ergens op het erf, laten die niet direct in de steek, wanneer een nestkast wordt geplaatst. De nestkast wordt wel benut als rustplaats door steenuilen. Huismussen accepteren schoorvoetend huismussenkasten die aan de binnenzijde van de stal worden geplaatst. Kunstnesten van huiszwaluwen aan de buitenzijde, vormen een geschikte kunstmatige nestplaats voor huismussen. Vermoedelijk benutten huismussen de kunstnesten ook als slaapplek buiten de broedtijd. Grote open stallen, worden benut als nestplaats door zowel hout- als holenduiven en kauw.

Discussie

Nestplaatsen van huismussen zijn in ons land jaarrond beschermd en nestplaatsen van boerenzwaluwen en huiszwaluwen zijn in Overijssel jaarrond beschermd. In het kader van een ontheffing, die soms wordt gevraagd wanneer nestplaatsen worden aangetast, worden vervangende nestplaatsen aangeboden in de vorm van kasten. Dat geldt ook voor vleermuizen.

Huismussen, boerenzwaluwen en huiszwaluwen accepteren niet zonder meer nieuw aangebonden nesten in de vorm van kasten of kunstnesten. Indien alternatieven ontbreken, zal de acceptatie mogelijk hoger zijn, dan in het onderzoek vastgesteld. Uit het onderzoek is gebleken dat huismussen bij voorkeur aan de buitenzijde van gebouwen nestelen. Ze hebben zo een vrije aan- en afvliegroute naar het foerageergebied. In grote, open stallen zijn nestelende boerenzwaluwen kwetsbaar voor predatie door bijvoorbeeld torenvalk, steenuil of kerkuil. Ze geven daarom de voorkeur aan lage ruimtes, zoals onder de hilde van een oude boerderij. Het niet beschikbaar zijn van (potentiële) nestplaatsen in een grote, open stal, is niet de beperkende factor voor deze soort om een dergelijke stal te benutten als broedplaats. Vleermuizen zijn plaatstrouw, het is bekend dat het soms jaren duurt voordat vleermuizen nieuwe verblijfplaatsen accepteren. Mogelijk was de periode tussen plaatsen en het ontdekken van de kasten, te kort.

Het plaatsen van voorzieningen voor de huismus, mits op de juiste plek, kan een alternatieve nestplaats voor huismussen betekenen. Om huismussen te steunen bij het vinden van een nestplaats, moeten dan geen kasten aan de binnenzijde van gebouwen geplaatst worden, maar vormen kunstnesten van huiszwaluwen een prima alternatief. Dit inzicht kan benut worden bij projecten waar alternatieve nestplaatsen voor huismussen moeten worden geplaatst. Daar worden nu nog huismussenkasten geplaatst, maar mogelijk zijn er betere alternatieven. De vogelwerkgroep dankt de familie Bongen voor hun medewerking en de komende jaren blijft de vogelwerkgroep de kasten controleren. Voor het komende seizoen, worden drie huismussenkasten van binnen, naar de buitenzijde verplaatst om te zien of de huismussen de kasten dan wel accepteren.

Landschapsversterking in de gemeente Aalten 2020-2021

De provincie Gelderland heeft een regeling voor Landschap vastgesteld. Deze regeling wordt Regels Subsidieverstrekking Landschap Gelderland genoemd. Hieronder wordt deze regeling met RL afgekort. Er wordt in hoofdzaak subsidie verstrekt voor de aanleg van nieuwe landschapselementen en voor het herstel van bestaande landschapselementen. Daarnaast wordt subsidie gegeven voor activiteiten die tot doel hebben de beleving van en de betrokkenheid bij het landschap te vergroten. Een voorwaarde vanuit de Provincie is dat een gemeente een co financiering doet. De gemeente Aalten doet dit al meerdere jaren.

Voor de aanleg van nieuwe en herstel van bestaande landschapselementen heeft de coöperatieve vereniging PAN in overleg met de gemeente, verschillende projecten aangedragen, voorbereid en uitgevoerd. Het doel van de regeling is het landschap op die plekken waar het mogelijk en wenselijk is, een meerwaarde op het gebied van landschap, natuur en biodiversiteit te geven door de aanleg van diverse landschapselementen.

Bijdrage SAAP

Voor de aanvragen stelt de Provincie Gelderland voorwaarden. Zo geldt de RL bv. niet voor tuinen en erven en worden boompalen niet gesubsidieerd.

Bij de aanleg van (hoogstamfruit)bomen is dit echter wel noodzakelijk. Hiervoor zijn in het verleden meerdere keren bijdragen vanuit het SAAP gevraagd en gehonoreerd. In 2019 is er een derde keer een bijdrage voor 300 st. boompalen aangevraagd en goedgekeurd. Deze boompalen zijn in het seizoen 2019-2020 en 2020-2021 volledig benut: alle boompalen zijn geplaatst en daarmee is het budget van de SAAP ook volledig benut. De bijdrage van de SAAP van het leveren van boompalen is voornamelijk ingezet bij het aanplanten van hoogstamfruitbomen, solitair en bomenrijen.

Hoogstamfruitbomen

De behoefte en wenselijkheid van hoogstamfruitbomen is in de gemeente Aalten zeer groot is. Hoogstamfruitbomen zijn landschappelijk gezien fraaie elementen die een belangrijke invulling aan het landelijk gebied geven, niet alleen esthetisch gezien, maar ook voor flora en fauna. In veel gevallen kan en wordt de boomgaard beheerd als een extensief grasland waar de flora volop van kan profiteren. Daardoor is er meer gelegenheid voor insecten die op hun beurt weer andere dieren aantrekken. Het fruit en ook het rottend fruit, is voor een groot aantal dieren (o.a. vlinders en dassen) van groot belang. In de afgelopen 2 seizoenen zijn er met name nieuwe hoogstamboomgaarden aangelegd.

Solitaire bomen

Voor de Achterhoek zijn solitaire bomen zeer markant en kenmerkend. Een solitaire boom kan zich in zijn geheel ontwikkelen en kunnen daarom vaak kolossaal en zeer fraai en bepalend in het landschap aanwezig zijn. Ook kunnen ze ons in sommige gevallen iets zeggen over de geschiedenis van het landschap. Omdat er veel solitaire bomen zijn verdwenen in het verleden, is het belangrijk weer nieuwe solitaire bomen in te planten. Met de RL is dat mogelijk en is dit op verschillende plekken uitgevoerd. Om de bomen direct een goede bescherming tegen vee te geven, is er vaak een eikenhouten afrastering omheen geplaatst.

Tot slot

Niet alle projecten kunnen in het lopende jaar van het betreffende Uitvoeringsprogramma worden uitgevoerd. Met dit verslag zijn ook het project 'Help de vogels de stal in' uit het uitvoeringsprogramma 2016 en het project 'boompalen' uit het Uitvoeringsprogramma 2019 verantwoord.

Het project 'Inpassen van kuilvoerplaatsen' uit het uitvoeringsprogramma 2019 is deels uitgevoerd en zal naar verwachting dit jaar voor het volledige bedrag worden afgerond.

Stichting Samenwerkend Actief Aaltens Platteland